

Małgorzata Głoskowska-Sołdatow

Sprawozdanie z konferencji naukowej Kultura edukacji szkoły wyższej – różnorodne perspektywy, Centrum Edukacji Ustawicznej Uniwersytetu w Białymstoku, 14–15 listopada 2014 roku

---

Pedagogika Szkoły Wyższej nr 2, 205-212

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Małgorzata Głoskowska-Soldatow

Uniwersytet w Białymstoku

Sprawozdanie z konferencji naukowej
Kultura edukacji szkoły wyższej – różnorodne perspektywy,
Centrum Edukacji Ustawicznej Uniwersytetu w Białymstoku,
14–15 listopada 2014 roku

14–15 listopada 2014 roku w Białymstoku odbyła się I Ogólnopolska Konferencja Naukowa, pod tytułem „**Kultura edukacji szkoły wyższej – różnorodne perspektywy**”, zorganizowana przez Centrum Edukacji Ustawicznej Uniwersytetu w Białymstoku.

Centrum Edukacji Ustawicznej, realizując ideę uczenia się przez całe życie, swoją ofertę kieruje do studentów, młodych pracowników uczelni oraz wszystkich, którzy chcą zdobywać nauczycielskie kwalifikacje i dalej się rozwijać, podejmując studia podyplomowe, kończąc kursy kwalifikacyjne czy uczestnicząc w innych formach kształcenia. Podobne jednostki kształcenia ustawicznego działają w wielu ośrodkach akademickich, jednak tylko CEU Uniwersytetu w Białymstoku podjęło trud organizacyjny, przygotowując konferencję, i aktywnie zaangażowało się w akademicki dyskurs dotyczący kultury edukacji szkoły wyższej, co w znaczący sposób wyróżnia Centrum Edukacji Ustawicznej UwB kierowane przez profesor Elwirę Jolanę Kryńską, która pełni funkcję pełnomocnika rektora UwB do spraw CEU.

Fakt objęcia konferencji honorowym patronatem przez minister nauki i szkolnictwa wyższego profesor Lenę Kolarską-Bobińską, Komitet Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk oraz Jego Magnificencji Rektora Uniwersytetu w Białymstoku profesora Leonarda Etela potwierdza jej naukową rangę. O wadze podjętej w ramach konferencji problematyki świadczy skład **Honorowego Komitetu Naukowego**, który tworzyli: profesor Bogusław Śliwerski, przewodniczący Komitetu Nauk Pedagogicznych, profesor Maria Czerepaniak-Walczak, profesor Maria Dudzikowa,

profesor Stefan Kwiatkowski i profesor Jerzy Nikitorowicz – przewodniczący Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN, jego zastępcy oraz sekretarz KNP.

Uczestnicy konferencji podjęli próbę oceny aktualnej kondycji edukacji akademickiej oraz prowadzili dyskurs o kierunkach zmian, w efekcie których powstałby model edukacji akademickiej nawiązujący do pięknych tradycji uniwersyteckich, a jednocześnie odpowiadający skomplikowanym wyzwaniom współczesności. Za niezwykle istotne uznano przygotowanie się uczelni wyższych do sprostania wymaganiom czasów i oczekiwaniom wszystkich partnerów edukacyjnych. Nie dziwi zatem, że problematyka konferencji koncentrowała się wokół 3 wymiarów współczesnego funkcjonowania szkoły wyższej:

- a) osobowego – złożonych interakcji edukacyjnych, relacji między mistrzem a uczniem w procesie edukacji, etycznych wymiarów działalności naukowej i dydaktycznej pracowników wyższych uczelni – wiążącego się z kulturą edukacji;
- b) funkcjonalnego – wynikającego z przepisów i regulacji prawnych dotyczących organizacji kształcenia w szkołach wyższych, zwłaszcza tych przekładających się na jakość edukacji;
- c) ekonomicznego – regulacji ekonomicznych, nakładów finansowych przeznaczanych na kształcenie akademickie, urynkowienia usług edukacyjnych oraz wprowadzania zasad wolnego rynku, który pośrednio wpływa zarówno na kulturę, jak i jakość edukacji.

Jest to pierwsza konferencja, na której zwrócono uwagę na to, że edukacja stanowi podstawowe „ucieleśnienie” życia w kulturze, co podkreśliła w wystąpieniu wprowadzającym E.J. Kryńska. Przywołując definicję kultury edukacji Jerome Brunera, zauważyła, że w sytuacji, gdy współczesny świat generuje nieznane wcześniej problemy, dotyczące działań szkół wyższych, „warto pamiętać o tradycji uniwersytetu jako instytucji będącej pierwotnie wspólnotą zawodową ludzi nauczających i uczących się (...) uprawiających powszechność, ciągłość, ogół nauk” – *universitas* jako *studium generale*. W odczuciu organizatorów konferencji droga do przywrócenia studiom wyższym należytej godności i powagi wiedzie poprzez „kultywowanie tradycyjnych ideałów akademickich, a zwłaszcza – dążenia do doskonałości oraz poszukiwania prawdy oraz uznania, iż w nauce, jak

i w edukacji akademickiej elitaryzm jest naturalny i konieczny” (E.J. Kryńska). Edukacja to nie tylko „programy szkolne, standardy i sprawdziany, (...) ale rodzaj intymnej relacji „zanurzonej” w kulturze, która ustanawia kontekst dla nauki szkolnej”. E.J. Kryńska wyraziła pragnienie, aby dyskusja o kulturze edukacji szkoły wyższej była swoistego rodzaju inspiracją do przywrócenia studiom wyższym należytej godności i powagi.

L. Etel odniósł się do finansowego aspektu funkcjonowania uczelni. Zauważył, że nakłady finansowe na szkolnictwo wyższe w Polsce są tak niskie, że prowadzą do paradoksalnych sytuacji, stojących w sprzeczności z jakością edukacji, a mianowicie zatrudnienie w uczelni „profesora jest ekonomicznie nieopłacalne”, co może doprowadzić do ograniczenia zatrudnienia kadry wysoko kwalifikowanej, a tym samym do zahamowania rozwoju naukowego uczelni i obniżenia jakości kształcenia. Zaakcentował również brak systemu finansowania aktywności akademickiej poza granicami kraju, co uniemożliwia UwB realizację misji, jaką jest kształcenie Polaków na Litwie i Białorusi. Deklarował, że mimo trudności finansowych Uniwersytet będzie nadal podejmował działania mające na celu odbudowę elit intelektualnych w Wilnie i Grodnie i tam prowadził wydziały zamiejscowe.

B. Śliwerski w swym wystąpieniu wyraził uznanie dla działalności międzykulturowej Uniwersytetu w Białymstoku, w tym prowadzenia uczelni poza granicami kraju. Zapewnił, że aktywność międzykulturowa, kojarzona z Białymstokiem jako centrum edukacji międzykulturowej w Polsce i z osobą profesora Jerzego Nikitorowicza, jest w środowisku zauważana i doceniana. Uzasadnił również obecność na konferencji przedstawicieli Komitetu Nauk Pedagogicznych, instytucji głęboko zainteresowanej problematyką szkolnictwa wyższego i pragnącej uczestniczyć w działaniach, które w jakimkolwiek kontekście dotyczą jakości nauki i problemów środowiska akademickiego.

Nie sposób odnieść się do wszystkich poruszonych tematów, warto jednak zwrócić szczególną uwagę na te wystąpienia, które wywołały najwięcej refleksji i wzbudziły gorące dyskusje wśród uczestników konferencji. Wystąpienia członków Honorowego Komitetu Naukowego konferencji stanowią przykład dla młodych pracowników akademickich, jak należy konstruować własne wystąpienia, żeby były bogate merytorycznie i zachwyciły swoją formą oraz jakością przekazu.

Niewątpliwie skłaniające do przemyśleń i refleksji było wystąpienie B. Śliwerskiego *Pedagogika polityczna a badania makropolityki szkolnictwa wyższego i nauki* w sesji plenarnej. Dotyczyło ono podstawowych problemów polityki państwa w kontekście zasad awansu naukowego i odnosiło się, do zaangażowania się części kadr naukowych w procesy pozyskiwania stopni naukowych. B. Śliwerski apelował, by w badaniach nad szkolnictwem wyższym zwrócić uwagę na przestrzeganie podstawowych standardów wartościowania działalności władz, instytucji działających na rzecz dobra wspólnego, jakim jest nauka i kultura, oraz na pojawiające się patologie i odstępstwa od tych norm, które poszerzają margines nieaprobowanych postaw i zachowań. Na podstawie przytoczonych badań prowadzonych od 2008 roku B. Śliwerski omówił dane dotyczące procesu awansu pracowników nauki. Przedstawił różnorodne uwarunkowania decydujące o przebiegu i jakości procedur awansowych. Dużo uwagi poświęcił nie do końca precyzyjnym przepisom, które są w sposób nieuczciwy wykorzystywane i umożliwiają niektórym osobom związanym ze szkolnictwem wyższym wybranie „drogi na skróty”. Przywołał przykłady procedur habilitacyjnych przeprowadzonych w wybranych ośrodkach akademickich na Słowacji i apelował, aby w sposób zdecydowany wyrażać sprzeciw wobec tego rodzaju praktyk „umiędzynarodowienia” nauki, które są sprzeczne, z aksjologicznego punktu widzenia, z etyką naukowca.

Bardzo interesującą propozycję, ukazującą możliwości wzbogacenia badań naukowych przedstawił S. Kwiatkowski. W Polsce podejmowane były już wcześniej teoretyczne rozważania dotyczące interdyscyplinarności i transdyscyplinarności, jak i próby ich empirycznego zastosowania. Zaprezentowane zostały różne warianty podejść do takich badań, procedur i ich przykłady ze wskazaniem występujących interakcji personalnych i instytucjonalnych. Badania transdyscyplinarne S. Kwiatkowski postrzega jako wielką szansę dla polskich uniwersytetów, otwierającą nowe obszary badań.

Uniwersytet jako... (co?). Wojna metafor o jego tożsamość – taki tytuł swoim rozważaniom nadała M. Dudzikowa. Ukazała w nich różne oblicza tożsamości uniwersytetu. W jej opinii tożsamość uniwersytetu jest w większym stopniu procesem niż stanem, pojęcie to wymaga nieustannej konstrukcji i rekonstrukcji, ponieważ jest mocno osadzone w rzeczywistości podlegającej zmianie, co komplikuje odpowiedzi na pytanie

o podobieństwa i różnice (dwie kategorie, które pozwalają identyfikować i klasyfikować ludzi oraz rzeczy jako tożsamy i odmienny) oraz pytania o kontynuację i odmienną w perspektywie czasowej. W swoim wystąpieniu M. Dudzikowa, odczytując i interpretując metafory funkcjonujące w przekazie i dyskursie publicznym, popularnonaukowym i naukowym, odniosła się najpierw do tożsamości uniwersytetu dzisiaj, następnie dokonała analizy powodów, dla których uniwersytety są stale reformowane, a presja na ich reformowanie jest coraz większa, co pociąga za sobą wojnę metafor o jego tożsamość „z niewiadomym, jeśli już, zwycięzca”.

Wystąpienie M. Czerepaniak-Walczak nosiło wielce znaczący tytuł – *Nauczyciel akademicki i/wobec kultury: ile praxis, ile techne? Jak być współcześnie nauczycielem akademickim i nie zwariować albo nie zostać hipokrytą* – i poświęcone było sytuacjom, które pozostawiają szczególny ślad w akademickiej edukacji oraz wpływają na proces stawania się nauczycielem akademickim, czyli traktowało o osiągnięciu dorosłości nauczycielskiej oraz specyfice działań akademickich typu *techne* i *praxis*. Na zakończenie poruszona została kwestia badań w działaniu jako jednego ze sposobów stawania się nauczycielem akademickim.

Wyzwaniom i zadaniom współczesnego uniwersytetu z perspektywy edukacji międzykulturowej poświęcone było wystąpienie J. Nikitorowicza. Postawiono w nim tezę, że nauka jest „beznarodowościowa” i w tym kontekście należy poszukiwać odpowiedzi na pytania, czy uczelnie przygotowują do funkcjonowania w warunkach wielokulturowości, czy nie niszczą tych elementów, które tworzą europejską solidarność, i ku jakiej kulturze zmierzamy? Wystąpienie obfitowało w odniesienia do aktualnej sytuacji międzynarodowej.

Na sytuację szkół wyższych i nauki w kontekście prowadzonej polityki i przepisów prawa zwrócił uwagę profesor UwB Stanisław Bożyk w swoim wystąpieniu *Uwagi krytyczne o nowych regulacjach prawnych dotyczących szkolnictwa wyższego*. Natomiast profesor Mirosław Sobiecki wygłosił referat: *Współczesna szkoła wyższa w Polsce – etos w zderzeniu z rzeczywistością*. O sposobach i skutkach upolitycznienia szkolnictwa polskiego, znanych z historii najnowszej, przypomniał profesor UJK Witold Chmielewski. Do metaforycznych i transdyscyplinarnych kontekstów edukacji nawiązał profesor PWSiP Marek Gawrysiak w referacie zatytułowanym *Oblężona twierdza czy otwarte drzwi? O metaforyczno-trans-*

dyscyplinarnych perspektywach i kontekstach edukacji w erze cyfrowej. Natomiast o jakości kształcenia traktowały referaty: profesora Rafała Piwowarskiego – *Nauczyciele przyszłych studentów*, profesora UPH Jerzego Pawła Gieorgicy – *Kilka uwag na temat jakości edukacji w polskich szkołach wyższych w aspekcie porównawczym*, profesor UwB Anny Karpińskiej – *Uczelnie wyższe spadkobiercami niepowodzeń szkolnych*, profesor UwB Joanny Karpińskiej – *Chemia analityczna a kompetencje społeczne studentów kierunku Chemia*, doktora Wiktora Sawczuka – *(Od)twórczy student, czyli kto? – wybrane konteksty*.

Interesującą formułą akademickiej debaty okazało się forum dyskusyjne, w którym wzięli udział rektorzy i pracownicy różnych uczelni. Była to okazja do omówienia kwestii finansowych i ich wpływu na kulturę edukacji i funkcjonowanie uczelni w kontekście ich misji i zadań w zmieniającej się rzeczywistości. Przedstawione zostały różne możliwości współpracy uczelni wyższych ze środowiskiem, ponieważ w debacie uczestniczyli pracodawcy reprezentujący sferę publiczną i prywatną, przedstawiciele różnych branż. Mieli oni również okazję przedstawić ze swojego punktu widzenia oczekiwania i refleksje dotyczące kształcenia na uczelniach wyższych. Tak zorganizowane spotkanie sprzyjało polemice i dyskusji, która przeciągnęła się do późnych godzin wieczornych. Wśród uczestników dyskusji znaleźli się między innymi: profesor Robert Ciborowski, prorektor do spraw ekonomicznych UwB, profesor Grażyna Łaska, prorektor ds. Studenckich i Dydaktyki Politechniki Białostockiej, Dariusz Cychol z TVP Regionalna, Wiesława Ćwiklińska – wicekurator Podlaskiego Kuratorium Oświaty, Małgorzata Kasperska, dyrektor generalny EMERSON Network Power Sp. z o.o. i Bohdan Gotkiewicz, prezes Combidata Poland.

Zdając sobie sprawę, że niemożliwe jest podawanie treści wszystkich wygłoszonych referatów oraz fakt, że pokłosem konferencji będzie publikacja, w dalszej części wskażę główne wątki i kwestie podejmowane przez uczestników konferencji, którzy mieli swoje wystąpienia w czterech sekcjach.

W pierwszej z nich poruszana tematyka dotyczyła kompetencji absolwentów szkół wyższych. Dyskutowano o kompetencjach twórczych, o kategorii odpowiedzialności w kulturze edukacji szkoły wyższej. Odniesiono się również do badań na temat stanu wiedzy studentów o KRK

i przygotowaniu ich do rynku pracy. Przedstawione zostały przygotowania Szkoły Głównej Handlowej do zmian strukturalnych i programowych eksponujących wielokulturowość tej uczelni.

Jakość dydaktyki szkoły wyższej była motywem przewodnim wystąpienia w drugiej sekcji. Wystąpienia dotyczyły kultury nauczania i uczenia się w szkole wyższej i były ukazane w bardzo zróżnicowanych kontekstach i ujęciach – od rozważań teoretycznych, do prezentacji wyników badań (jakościowych i ilościowych). Odnosiły się do perspektyw działalności nauczyciela, kształcenia w szkole wyższej w kontekście konstruktywizmu, zmiany paradygmatu w ocenianiu wiedzy i umiejętności w szkole wyższej, specjalnych potrzeb edukacyjnych studentów, edukacji akademickiej zorientowanej na studenta czy kształtowania tożsamości kulturowej prawnika, relacji mistrz–uczeń i problemów studenta niepełnosprawnego.

Różnorodne perspektywy kształcenia nauczycieli – to temat obrad w kolejnej sekcji. Wystąpienia dotyczyły nauczyciela, tego „z emocjami na twarzy czy w kieszeni” i tego, który chce z każdego studenta wydobyć co najlepsze. Poddano analizie metody i techniki stosowane w kształceniu nauczycieli języków obcych oraz możliwości wykorzystania e-learningu. W dyskusjach pojawiły się wątki dotyczące czynników efektywnego kształcenia nauczycieli, kwestie związane z pomiarem dydaktycznym czy transformacją treści na różnych etapach kształcenia.

W ostatniej sekcji pochyłono się nad rolą kształcenia w Instytucie Panien Szlacheckich w Białymstoku w XIX wieku, znaczeniu społeczności karaimskiej na wyższych uczelniach w okresie międzywojennym, ale również poruszone były kwestie dobrostanu studentów, ich motywacji do nauki czy odniesiono się do *Adaptacji czy emancypacji, czyli o funkcjach szkoły w opiniach przyszlých nauczycieli*. Warto dodać, że w ramach konferencji mieli szansę zaprezentować się również studenci Centrum Edukacji Ustawicznej – Marta Budnik i Paulina Dragowską. Ważne kwestie podjęto również w sesji posterowej.

Dużym zainteresowaniem cieszyła się zaproponowana przez organizatorów sympozjum debata: **Kultura edukacji szkoły wyższej – różnorodne perspektywy**. Było to wyjątkowe spojrzenie na kwestię szkolnictwa wyższego, ponieważ w dotychczas prowadzonych dyskusjach koncentrowano się przede wszystkim na jakości kształcenia w kontekście wymagań procesu bolońskiego. Waga problemów podejmowanych przez

uczestników świadczy o tym, że istnieje potrzeba kontynuacji akademickiego dyskursu poświęconego kulturze edukacji. Spotkanie w Uniwersytecie w Białymstoku pomyślane zostało przez E.J. Kryńską jako zapowiedź cyklu konferencji. Będzie więc okazja, aby Centrum Edukacji Ustawicznej Uniwersytetu w Białymstoku przygotowało kolejne naukowe spotkanie poświęcone kulturze edukacji.

Słowa kluczowe: *edukacja ustawiczna, edukacja akademicka, kultura edukacji*